

Jubilæumsudstilling vandrer Danmark rundt.

Udstilling rejser vigtigt spørgsmål: Er oktober 1943 stadig den centrale fortælling om jødisk liv i Danmark?

Politiets tilstedeværelse ved synagogen i København stod i kontrast til budskabet om vellykket jødisk integration i udstillingen, mener historiker Jes Fabricius Møller

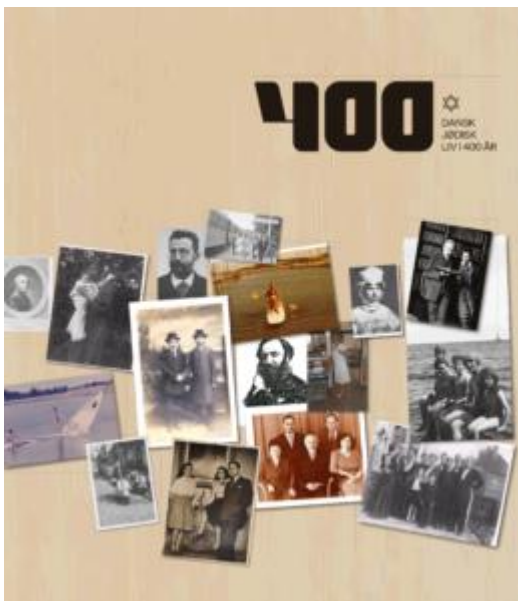
[Jes Fabricius Møller](#)

Billede fra omtalen i Kristeligt Dagbladfredag den 18. november.

Den jødiske danmarkshistorie kommer rundt i landet med en ambitiøs vandreudstilling, der skal genoplive den glemte fortælling om det jødiske liv i provinsen - og trække tråde frem til i dag.

Af Michael Rachlin

Det tager fem timer at køre fra Nakskov til Aalborg. En af de længste køreture, man kan tage i Danmark. Og uden at fornærme nogen kan vi nok sige, at det er ikke to af de byer, der har fået mest opmærksomhed fra Det Jødiske Samfund og andre jødiske institutioner.

Men engang var begge byer centrum for et jødisk liv med bryllupper, bar og bat mitzvaer, en synagoge og en begravningsplads - ligesom to håndfulde andre danske provinsbyer. Her har det jødiske liv udspillet sig i generationer, men er for længst blevet en del af byens forhistorie - med højst en begravningsplads som et umiskendeligt fysisk aftryk i byen.

Når vi i år fejrer 400-året for de første jøders ankomst til Danmark, kan man igen mærke duften af et levet jødisk liv. Ganske vist er det jødiske liv her kommet på museum, men det er en udstilling, der både peger frem og tilbage i tiden, og som rejser aktuelle spørgsmål.

Vandreudstillingen *Dansk Jødisk Liv i 400 år* er blevet til i et tæt samarbejde mellem Det Jødiske Samfund og Dansk Jødisk Museum med kommunikationsbureauet Operate Experience, som den praktiske tredjepart.

Udstillingen kommer til at bestå af traditionelle udstillingselementer, men også af interaktive elementer, hvor man kan opleve animation og film, der fortæller om jøder i fortiden og nutiden. I provinsen vil udstillingen have en fjerde partner - de lokalhistoriske museer og arkiver - der sørger for, at der altid er en relevant vinkel på udstillingerne. Der bliver både udstillet lokale genstande og fortalt om de personer, der tegnede det jødiske liv de respektive steder. Det vil også være muligt at tage på lokale jødiske byvandring via en app.

Mere end en københavnerfortælling

Direktøren for Dansk Jødisk Museum, Janus Møller Jensen, er den faglige tovholder for jubilæumsudstillingen, og det har været vigtigt for ham, at 400-års-jubilæet ikke blev en ren københavnerbegivenhed. "Der har været et rigt jødisk liv i hele Danmark. Det er en historie, der er ukendt for de fleste, og derfor vil vi gerne sætte fokus på, at det er en del af danmarkshistorien, som er vigtig. Og det er en stærk lokal fortælling, som vi gerne vil sætte fokus på i samarbejde med de lokale museer," siger Janus Møller Jensen, der fortæller, at der var rigeligt indhold til både udstilling og byvandring fra både Aalborg, Nakskov og de andre deltagende byer.

"Der er sindssygt meget indhold fra alle byerne. Mange havde indsamlet det i forvejen, andre skulle grave lidt mere. Men de havde alle sammen historier, vi ikke var bekendt med. I nogle byer er det en historie fra 1700-tallet; i andre er det en historie for 1800-tallet. Nogle gange er det en erhvervshistorie, andre gange er det en historie om småhåndværk og handelsrejsende. Men alle steder kan man genkende den rammefortælling, vi har lagt ned over," siger Janus Møller Jensen.

Dynamik og skabertrang

Rammefortællingen er ikke mindst historien om en vellykket integration, der har været med til at give nogle nuancer til det Danmark, vi kender i dag. Det fortæller direktør Bo Søby Kristensen fra Operate Experience, der er blevet inddraget på grund af deres store erfaring med udstillinger og ikke mindst interaktiv formidling. "Vores primære budskab er, at den jødiske immigration til Danmark er historien om at tilføre dynamik og skabertrang. At forskellighederne mellem os, der kom udefra, og os der boede her i forvejen, har haft en positiv indflydelse på skabelsen af det Danmark, vi kender i dag. Der er valgt nogle greb og vinkler, der forhåbentlig kan forbinde det historiske med det nutidige. Fx er der et element, hvor vi spørger, hvilken af de her genstande, der kom ind i Danmark med den jødiske indvandring. Det er fx historien om Tuborg, Bing og Grøndahl eller franskbrødet. Men der er også en måde at få nye tanker og inspiration udefra," siger Bo Søby Kristensen.

"Det andet tema er tolerance. Hvordan er det, at vi har behandlet jøderne gennem historien? Og hvordan er vi som danskere til at tage imod fremmede i dag? Det er også et relevant og nutidigt tema," siger Bo Søby Kristensen. Janus Møller Jensen tilføjer, at det også rejser et spørgsmål om, hvad det vil sige at være dansk: "Det er jo ikke, fordi vi hverken ville have pilsnerøl eller porcelæn, hvis det ikke havde været for den jødiske indvandring. Men det rejser et spørgsmål om, hvad der er dansk. Det er i høj grad ting, der er kom-

met udefra. Det er ikke noget, som er lukket om sig selv og er opstået i en dialog. Og det er de refleksioner, vi inviterer til," slutter Janus Møller Jensen.

De fire århundreder

Den historiske del er opbygget af fire temaer, der omfatter de fire århundreder:

1600-tallet: Ankomsten

1700-tallet: Konsolideringen

1800-tallet: Guldalderen

1900-tallet: Ind- og udvandring

Danmark rundt

Udstillingen skal som bekendt rundt i provinsen, men den kan til at begynde med ses i Det Jødiske Hus i Krystalgade.

I 2023 skal udstillingen på tur til:

Nakskov

Odense

Fredericia

Randers

I 2024:

Århus

Ålborg

Horsens

Der ventes at komme flere byer til.

Initiativet er realiseret med støtte fra en lang række fonde, her blandt A.P.Møller Fonden, Aage og Johanne Louis-Hansen Fonden og Hoffmann og Husmanns Fond.